

רבינו חננאל בבא מציעא כה, א

רבינו חננאל בבא מציעא כה, א

מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא וכו' אמרי' תנינא להא דתנו רבנן מצא כלי ולפניו פירות כיוס ולפניו מעות הרי אלו שלו. מקצתן בכלי ומקצתן בקרקע חייב להכריז ואם בא ישראל ונתן סימני הכלי נוטל גם הפירות וכן כל כיוצא בהן. ורמינן עלה הא דתניא מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן נוטל הדבר שיש בו סימן וזכה הלה בדבר שאין בו סימן. ופרקינן הא והא בצנא ופרי וכגון שנותרו מן הפירות בצנא ולא קשיא הא דתני חייב להכריז דמשמע שמחזיר גם הפירות בצנא דאית ליה אוגנים והן כפופות לתוכה דאמרי' האי צנא איתהפכא והני פירי אישתפוך מן הצנא והני פירי (דאישתפוך) [דאשתייר] בגוה אוגנים מנעום מלהשפך בחוץ הלכך הפירות בתר צנא גרירי בא מי שנתן סימני צנא נוטל גם הפירות. והא דתני דזכה הלה במה שבדו בצנא דלית ליה אוגנים ונמצאו הפירות בחוץ ופירות בצנא דאמרי' הני פירי דבחוץ לאו מן הצנא אישתפוך דאילו מינה אישתפוך הוו להו לאישתפוכי כולוה דהא לית לה לצנא אוגנים אלא הני פירי דבחוץ לאחרינא אינון לפיכך זכה בהם המוצאן דהא דבר שאין בו סימן נינהו.

חדושי הריטב"א בבא מציעא כה, א

אמר רב זביד לא קשיא הא בכובא וכיתנא והא בצנא ופירי. פרש"י ז"ל דמתני' וברייתא קמייתא דקתני הרי אלו שלו בכובא דכיתנא לא שריק ואם איתא דהאי כיתנא מהאי כובא הוה הוה משתייר מיניה בכובא, וה"ה לכיס ולפניו מעות מהאי טעמא, והא דקתני איך חייב להכריז בצנא דפירי דעבידי דשרקי ונפלו מיניה כולוהו, והקשו בתוס' דהיכי אפשר לאוקמי מתני' וברייתא קמייתא בכובא וכיתנא דוקא ולא בפירות דהא בהדיא קתני בהו פירות וכיתנא לאו פירות הוא, דאע"ג דאמרינן בב"ר ויבא קין מפרי האדמה מנחה זרע פשתן הביא, זרע פשתן הוא דמקרי פרי אבל פשתן גופיה לא מקרי פרי.

לכך פירשו בתוספות דמתני' וברייתא קמייתא בצנא ופירי דסתם צנא יש לו אוגנים ואלו הוו פירות מהתם הוה משתייר מיניהו בצנא, וברייתא בתרייתא בכובא וכיתנא דסתם כובא אין לה אוגנים ולהכי לא משתייר מידי בגוה ואף על גב דהוה מהתם, ויש מפרשים דכולה מילתא תליא בכובא או צנא דהוה הדין בכובא ופירי וצנא וכיתנא אלא דאורחא דמילתא נקט דאורחא דכיתנא בכובא ואורחא דפירי בצנא, ואחרים פירשו דדוקא נקט כובא וכיתנא דאידי דכובא אין לה אוגנים וגם הפשתן קשור חבילות אפשר דנפל מינה ולא משתייר מידי, אבל צנא אית לה אוגנים והפירות ג"כ אינם דבוקים ואלו הוו מהתם לא סגי דלא משתיירי מיניהו התם, ולפי פירוש זה לא ידעינן כל היכא דהוה כובא ופירי וצנא וכיתנא בתר הי מיניהו אזלינן, ותלמודא נמי לא קים ליה שפיר ומאי דפסיק ליה נקט.

ומביאין עוד ראייה בתוספות לפירושם דהא באוקימתיה דרב פפא אמרינן הא דמהדרי אפיה כלפי פירי והא דלא מהדרי אפיה כלפי פירי איבעית אימא הא והא דמהדרי אפיה כלפי פירי והא דאשתיירו ביה והא דלא אשתיירו ביה, אלמא כל היכא דלא אשתיירו ביה אף על גב דמהדרי אפיה כלפי פירי הרי הן שלו והיינו צנא ופירי, ואילו לרב זביד לפרש"י ז"ל בצנא ופירי קאמר שנוטל ומכריז אף על גב דלא אשתייר מיניהו מידי ואין זו שיטת התלמוד שיבא רב פפא להפוך דברי רב זביד אלא להרחיב דבריו בא ולעשות בהם חלוקים, אבל לפירושם אתי שפיר דלרב זביד נמי בצנא ופירי קאמר שהם שלו ורב פפא בא לבאר כיצד הם שלו.

רמב"ם גזלה ואבדה יד, י - יא

הלכה יא

המוצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן חייב להכריז, בא בעל הסימן ונטל את שלו ואמר שזה בלבד נפל ממנו זכה המוצא בדבר שאין בו סימן.

רמב"ם גזלה ואבדה טו, יב - יד

הלכה יג

המוצא ציבורי פירות או פירות בכלי או כלי כמות שהוא חייב להכריז, מצא כלי ולפניו פירות הרי אלו שלו הפירות, והכלי נוטל ומכריז, שאני אומר הכלי של אחד והפירות של אחר והרי אין בו סימן, ואם מראין הדברים שהן של אדם אחד חייב להכריז.

הלכה יד

כיצד היו אחורי הכלי לפני הפירות הרי אלו שלו, היו פני הכלי לפני הפירות חוששין שמא מן הכלי נשפכו, ואם היו לכלי אגנים אף על פי שפניו כלפי הפירות הרי אלו שלו שאילו נשפכו מן הכלי היה נשאר מהן בתוכו מפני האגנים, היו מקצת הפירות בכלי ומקצתן בארץ חייב להכריז.

רשימות שעורים (רי"ד סולובייצ'יק) בבא מציעא כה, א

והנה עיין ברמב"ם (פי"ד מהל' גזו"א הי"א) וז"ל המוצא דבר שיש בו סימן בצד דבר שאין בו סימן חייב להכריז. בא בעל הסימן ונטל את שלו ואמר שזה בלבד נפל ממנו זכה המוצא בדבר שאין בו סימן עכ"ל. וכתב ע"ז המגיד משנה וז"ל ברייתא שם (כה א) ובהלכות. ואתפרש בגמ' שאם יש הוכחה באותו שאין בו סימן שאינו של אותו שיש בו סימן הרי אלו שלו וכו' ויתבאר לפנינו בפרק ט"ו הי"ג - הי"ד עכ"ל. ומבואר דאם מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן ובא ונתן את הסימן דנטל אף הדבר שאין בו סימן, אא"כ יש הוכחה שאין הדבר שאין בו סימן שייך לדבר שיש בו סימן. ולכאורה מקור דין זה מסוגיין, וצ"ב מדוע הביא הרמב"ם הלכה זו כהלכה נפרדת בפרק י"ד והביא את שאר דיני הברייתא בפרק ט"ו (הי"ג - י"ד), דלכאורה זוהי אותה ההלכה שכתב בפרק ט"ו, והו"ל להביאה ביחד עם שאר דיני הברייתא. ואולי יתכן לומר דבפרק י"ד (הי"א) מיירי דמצא שני ספרים זה בצד זה ויש לא' מהן סימן, ומיירי דאמר את האבידה הסמוכה לזו שנתן בה סימן, ואף על גב דבעלמא לא מהני לומר את האבידה ולא לומר סימניה שאני הכא דאמר את סימניה האבידה השנייה הסמוכה לה, דמועיל אמר את האבידה לקבוע את "הקרוב" למברר. משא"כ בפט"ו (הי"ג - הי"ד) פסק הרמב"ם דאם מצא כלי ופירות לפניו אם מראין הדברים שהן של אדם אחד חייב להכריז ובעל הכלי נוטל את הפירות אפילו אם לא אמר את האבידה דיש הוכחה מצד הקרוב עצמו שהפירות הן שלו כי יש שייכות בין הכלי ובין הפירות. דבפרק ט"ו מיירי שמצא שני דברים השייכים זה לזה, ואם נתן בעל הכלי סימן בכלי נוטל את הפירות דמראין הדברים שהן שלו משום שהן קרובים לכלי. משא"כ בפרק י"ד מיירי במצא שני דברים שאינם שייכים זה לזה ואין הדברים נראין מצד עצמן שהן שייכים לאדם אחד, אולם מכיון שנמצאו במקום אחד יש ראייה מצד שהן קרובים זה לזה, ואם אמר את הסימן של האבידה שיש בה סימן ואמר נמי את שם האבידה השנייה זוכה בה. דבאופן זה הקרוב ביחד עם אמירת שם האבדה הוי מברר דשני הדברים שייכים לזה האיש, וכאילו נתן בשניהם סימן. ויתכן שמקור הלכה זו היא מאוקימתא דרב זביד דבמצא כובא וכיתנא הרי אלו שלו דאילו היה הכיתנא מהכלי היה נשאר קצת בכלי, ונראה דכובא וכיתנא הן ב' דברים שאינם שייכים אהדדי משא"כ כלי ופירות, והרמב"ם מפרש דרב זביד סובר דאם מצא שני דברים שאינם שייכים אהדדי במקום א' כגון כובא וכיתנא אם אמר את האבידה שאיב"ס נוטלה משום דקרוב מקום הוי בירור. ואילו בפירות וכלי לא צריך לומר אפילו את שם האבידה שאיב"ס, משום ששני הדברים שייכים אהדדי ואם פני הכלי אל הפירות דמראין שהן של אדם אחד אזי בעל הכלי נוטל נמי את הפירות. ולפי"ז י"ל דהרמב"ם פסק כרב זביד (בפי"ד מהל' גזו"א הי"א), וכרב פפא (בפט"ו מהל' גזו"א הי"ד). ויל"ע בכ"ז.

וילנא	ואיבעית	אימא	הא	והא	דלא	אשתיר
שונצינו (רמ"ד - רמ"ט)	ואיב	אימ'	הא	והא	דל'	אשתיר
ונציה (ר"פ - רפ"ג)	ואיבע'	אימא	הא	והא	דלא	אשתיר
פירנצה 8-9	ואיב'	אימ'	הא	והא	דלא	אשתירי
המבורג 165	ואיבע'	אימ'	הא	והא	דלא	אשתירור
מינכן 95	ואיב'	אי'	הא		דלא	אשתירור
אסקוריא	ואיב' הא ודהרי אפי לנבי פירי ולא קשיא הא דאשתירור ביה מידי הא דלא אשתירור ביה מידי	אימ'	הא	והא	דלא	אשתירור
וטיקן 115 א	ואיב'	אימ'	הא	והא	דלא	אשתירור
וטיקן 117	ואיב'	אימ'	הא	והא	[[דלא]]	דאשתירור